

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що зростаючий обсяг укладених двосторонніх і багатосторонніх угод з митних питань, створення та діяльність міжнародних органів і організацій, зацікавленість держав у розвитку митного співробітництва в рамках регіональних (субрегіональних) інтеграційних об'єднань, а також потреба в правовому регулюванні такого співробітництва призвели з часом до формування в межах міжнародного права нової системи норм, а саме норм міжнародного митного права, правова природа яких і донині залишається майже недослідженою.

Тому на початку ХХІ ст. митне співробітництво між європейськими державами можна вважати одним із найперспективніших видів співробітництва, ефективний розвиток якого вимагає подальшого його наукового дослідження.

Список літератури: 1. Толковый экономический и финансовый словарь: французская, русская, английская, немецкая, испанская терминология: В 2-х т. / Бернар И., Колли Ж.–К. Пер. с фр. Т.1. 1997. 2. Борисов К. Г. Международное таможенное право: Учебное пособие. М., 1997. 3. Мищик В. В. Еволюція міжнародно-правового регулювання міжнародних митних відносин // Вісник Київського університету. Суспільно-політичні науки. 1991. №4. 4. Сандровский К. К. Международное таможенное право: Учебник. 2-е изд., испр. К., 2001. 5. Нешатаева Т. Н. Международные организации и право. Новые тенденции в международно-правовом регулировании. М., 1998. 6. Морозов Г. И. Международные организации. Некоторые вопросы теории. Изд-во 2-е, доп. М., 1974. 7. Илехина Р. М.. Лига Наций 1919-1934. М., 1982. 8. Ершов А. Д. Международные таможенные отношения: Учебное пособие. СПб., 2000. 9. Международное торговое право: Некоторые вопросы теории и практики / Под ред. В. И. Лисовского. М., 1979. 10. Левин Д. Б. История международного права. М., 1962. 11. Сандровский К. К. Таможенное право в Украине (национальное и международное): Учебное пособие. К., 2000. 12. Шумилов В. М. Международное экономическое право. М., 1999. 13. Дюрозель Ж.–Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів: Пер. з фр. К., 1999. 14. Международные экономические организации. Справочник / Под ред. В. П. Солодовникова. 2-е изд., доп. М., 1962. 15. Щербакова М. Стандарти від ВМО: світова система безпеки // Митниця. №7. 2006.

Надійшла до редколегії 25.04.07

В. В. Бродовський

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА В ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Успішне управління діяльністю дільничних інспекторів міліції (далі – ДІМ) повинне ґрунтуватися на глибокому і всебічному аналізі й оцінці різних явищ, процесів, факторів, що стосуються правоохоронної сфери. Здійснення цієї пізнавальної функції в управлінській практиці прийнято називати інформаційно-аналітичною роботою.

Інформаційно-аналітична робота є невід'ємною частиною процесу реалізації будь-якої функції управління, однак у теорії і практиці управління її виділяють у самостійну функцію. Ця функція органів управління забезпечує об'єктивне бачення становища у правоохоронній сфері, своєчасне виявлення проблем, тенде-

нцій, протиріч в організації і діяльності ДІМ, правильну оцінку, пошук шляхів і засобів їх вирішення, обґрунтованість прийнятих рішень.

Процесуальна сторона інформаційно-аналітичної роботи складається з ряду змістовно-часових етапів, а саме:

- збір, систематизація й обробка необхідної інформації;
- її глибокий аналіз, що включає формування оцінних висновків;
- прогнозування можливого розвитку подій;
- вироблення пропозицій і рекомендацій, підготовка і представлення суб'єктам управління інформаційно-аналітичних документів проєктів управлінських рішень тощо [1, с. 3].

В інформаційно-аналітичній роботі ДІМ зосереджується і використовується інформація й інших служб, правоохоронних і контролюючих органів, як правило, про факти, явища і осіб, які становлять інтерес і без яких неможливо оцінити ситуацію (обстановку в районі в цілому та на адміністративній дільниці), що склалася, здійснити прогноз і планування, об'єктивно оцінити діяльність підлеглих, сформулювати проблему, визначити цілі і завдання дільничних інспекторів міліції, прийняти рішення і проконтролювати його виконання.

Робота з інформацією займає значний бюджет часу керівника. Він витрачає на це близько 2/3 свого часу, що встановлено аналізом як самої праці керівників служби ДІМ, аналізом документів, що проходять через них, так і анкетуванням начальників цих підрозділів. Тому вироблення методики роботи з інформацією актуальне, оскільки вона не відрізняється високою якістю, на що часто звертається увага в нормативних актах МВС України. Це підтверджується і даними нашого дослідження. Близько 80% керівників служби дільничних інспекторів міліції самі відзначають свої слабкі знання методики аналізу.

Дослідженню інформаційно-аналітичної роботи в діяльності ДІМ значної уваги не приділялось, але науковим підґрунтям для розкриття цієї проблематики є праці науковців, а саме: В. Б. Авер'янова, М. І. Анурфрієва, Г. В. Атаманчука, О. М. Бандурки, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяка, І. П. Голосніченка, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, А. Т. Комзюка, М. В. Корнієнка, В. П. Петкова, О. П. Рябченко, М. О. Тучака, Г. А. Туманова, О. Г. Фролової, В. К. Шкарупи та багатьох інших, але наявності цих досліджень недостатньо, оскільки вказані автори досліджували окремі проблеми інформаційно-аналітичної роботи в різних аспектах державного і відомчого управління, кримінально-правові, кримінологічні, психологічні, оперативно-розшукові та інші галузевозначущі аспекти. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення в діяльності дільничних інспекторів міліції, які віді-

грають значну роль у боротьбі з правопорушеннями, комплексно не досліджувалися.

Метою даної статті є розкриття функціональної структури діяльності ДІМ, а саме інформаційно-аналітичної роботи їхньої діяльності.

Дослідження в цьому напрямку показує, що при ускладненні обстановки аналізом з метою знайти нове рішення займаються лише близько 50% керівників; інші переборюють труднощі, керуючись інтуїцією, використовуючи випадкові методи їх подолання. Але успішно діючий керівник – це не той, хто просто реагує на зміни, що відбуваються, а той, хто вмie передбачати зміни і діє відповідно до змін, які відбуваються або відбудуться. Природно, що ті, хто передбачає кардинальні зміни, мають набагато більше шансів на успіх, ніж ті, хто не вмie чи не хоче складати прогнози. Тому думка про те, що ефективність роботи керівника здебільшого залежить від формування правильних гіпотез при дослідженні ситуації, що склалася, пояснення її причин, оцінки варіантів рішень і цілей, не завищена. У статистики, як правильно відзначено, є «важлива функція, яку можна назвати організаторською, управлінською» [2, с. 102]. Статистика необхідна також для виявлення помилок і недоліків.

Аналіз – це дослідницька функція в діяльності ДІМ, без якої науково організувати їхню діяльність неможливо. Аналітична робота в службі ДІМ – це постійна пізнавальна діяльність, спрямована на вивчення інформації про цю службу, форми, методи і результати її роботи, середовище функціонування з метою оцінки ефективності її діяльності і прийняття управлінських рішень. Удосконалюючи інформаційно-аналітичну роботу в службі ДІМ, необхідно основні зусилля спрямовувати на підвищення якості і прогностичну спрямованість аналітичної діяльності, проводити її цілеспрямовано з прийняттям обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз забезпечує:

а) вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень в громадських місцях;

б) організацію системи інформаційного обміну з іншими службами, підрозділами органів внутрішніх справ, іншими правоохоронними і контролюючими органами, здійснення спільних заходів щодо попередження і припинення порушень громадського порядку та виявлення осіб, що скоїли злочини та адміністративні правопорушення;

г) виявлення й оцінку проблем, що виникають у практичній діяльності;

д) визначення напрямків управлінської діяльності;

е) вироблення оптимальних варіантів управлінських рішень з окремих проблем і вироблення заходів щодо їх вирішення;

е) передбачення кінцевих результатів намічуваних заходів.

Як показує практика, у ДІМ найчастіше проводиться такий вид аналізу, як аналіз громадського стану в суспільстві, як окремо на дільниці, так і в районі чи місті в цілому, роботи щодо виявлення і притягнення до відповідальності осіб, що скоїли адміністративні правопорушення, боротьба з корупцією, попередження та недопущення насильства в сім'ї, аналіз стану дотримання правил адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі і ін. Аналіз надає можливість виявлення і вивчення стійких тенденцій діяльності служби ДІМ і факторів, що впливають на них, з метою одержання прогнозів про можливі зміни цих тенденцій і вироблення заходів з удосконалення їх діяльності.

Прогнозування використовується також для вироблення правильної програми дій і прийняття управлінських рішень, що забезпечують досягнення найкращих результатів при виконанні поставлених завдань. Тому воно пов'язано з плануванням. Загальним для них є, по-перше, те, що вони звернені до майбутнього, по-друге, є продуктом розумової діяльності. Але план відрізняється від прогнозу тим, що він являє собою не просте передбачення майбутнього, а директиву для діяльності дільничних інспекторів міліції. Йому притаманні владність, обов'язковість і конкретність заходів, що викладаються, засобів і методів роботи для досягнення поставлених цілей, а прогнозування має можливий (імовірний) характер, воно лише рекомендує деякі заходи, тому належить до передпланової, науково-аналітичної стадії роботи.

Проте, прогнозування передбачає глибокий аналіз явищ і процесів, причин того чи іншого становища, тим самим зменшуючи невизначеність, науково обґрунтовуючи можливі зміни в діяльності дільничних інспекторів міліції у найближчому майбутньому. Воно дозволяє «угадувати» зміни в обсязі роботи служби ДІМ, а значить, планувати очікувані зміни в організаційно-штатній чисельності, структурі, спеціалізації працівників та ін.

Обов'язковою умовою належної організації аналітичної роботи є чітко здійснюваний облік необхідних для неї відомостей, своєчасний і повний їх збір. Ефективному управлінню може служити тільки систематизована інформація, тобто логічно пов'язані відомості, що відображають негативні і позитивні сторони явищ. Інформація повинна бути точною і зрозумілою. Щоб інформація могла відповідати визначеним вимогам, при її підготовці й обробці необхідно дотримуватися таких правил:

а) дані, які надходять із різних служб, органів внутрішніх справ, повинні відображати явища за рівні проміжки часу, що полегшить користування нею у верхніх ланках системи управління;

б) інформація повинна бути тематичною, що прискорить її засвоєння і використання;

в) групувати відомості доцільно за найважливішими проявами вчинення адміністративних правопорушень, що надасть можливість внесення коректив у діяльність і організаційну структуру служби ДІМ.

Інформація за своїм обсягом, складом і термінами надходження залежить від рівнів управління. До того ж, вона повинна, по можливості, відразу систематизуватися й аналізуватися. Аналітична інформація для різних ланок управління за своїм змістом повинна надаватися в такому вигляді, щоб на її основі можна було приймати необхідні управлінські рішення.

Уся різноманітність управлінських рішень, які приймаються на різних рівнях ОВС, повинна відповідати певним загальним вимогам, які О.М. Бандурка згрупував наступним чином:

- управлінські рішення мають бути обґрунтованими, об'єктивними, урахувувати всі особливості ситуації, відповідати конкретним умовам, поставленим цілям і можливостям їх досягнення;

- управлінські рішення повинні відповідати вимогам законодавчих актів, наказів МВС, інструкцій і настанов;

- управлінські рішення повинні прийматися в межах компетенції суб'єкта управління, тобто відповідати функціональним обов'язкам посадової особи, що їх приймає;

- управлінські рішення мають бути своєчасними, запізніле рішення, як і передчасне, знижує ефективність управління і може призвести до тяжких наслідків;

- управлінське рішення в органах внутрішніх справ завжди має директивний, владний характер і обов'язкове для всіх, кому його адресовано, виконання рішення гарантовано нормами права, а в необхідних випадках може забезпечуватись заходами примусу;

- управлінське рішення в органах внутрішніх справ приймається в односторонньому порядку, навіть якщо воно є результатом колегіального обговорення чи наслідком узгодження між різними суб'єктами управління;

- управлінське рішення встановлює обов'язкові правила поведінки або регулює окремі управлінські відносини, воно може стосуватись усього колективу або окремих його членів;

- управлінське рішення є результатом творчої роботи, воно вимагає наукового підходу, бути лаконічним і послідовним, зрозумілим для виконавця і не суперечити раніше прийнятим рішенням або виключати їх;

- управлінське рішення в органах внутрішніх справ приймається в установленому процедурному порядку, який регламентується відповідними нормативними актами [3, с. 112].

Аналіз і прогнозування в діяльності ДІМ є обов'язковою функцією. Однак, анкетування керівників служби ДІМ показало, що близько 25% з них аналіз стану охорони громадського порядку та громадської безпеки в регіоні проводять за різними методиками, часто поверхово, роблячи неточні висновки. Це відбувається з двох причин: 1) через невміння проводити комплексні аналізи; 2) через небажання проводити їх.

Одна з умов оптимальності управлінських рішень – їх забезпеченість необхідною інформацією. Інакше можна прийняти дефектне (хибне) рішення. До того ж, поставлені завдання будуть вирішуватися іншим шляхом, з надмірною витратою сил і засобів, більшою витратою часу і ресурсів. Дієвість побудованих на такій інформації управлінських рішень буває невисокою. Але й надлишок інформації не корисніший її недостатчі, він ускладнює процес її переробки, оцінки, затримує прийняття управлінських рішень, тому важливо визначити її оптимальний обсяг.

Теорія і практика в забезпеченні охорони громадського порядку та попередження правопорушень виробила ряд вимог, яким повинна відповідати інформація: по-перше, відповідність інформації компетенції суб'єкта управління, його завданням і функціям; по-друге, оптимальність (необхідність і достовірність) інформації; по-третє, достовірність і точність інформації; по-четверте, своєчасність надходження інформації; по-п'яте, комплексність і систематизація [4, с. 120–121].

Одне із завдань, що постає перед керівником, який прийняв рішення про проведення аналізу, полягає в з'ясуванні його предмету і меж. Вибір теми не повинен бути випадковим, він визначається потребою обстановки. Обирається той напрямок діяльності, який треба поліпшити. Тему майбутнього аналізу необхідно обговорити в колективі, потім скласти план першого етапу аналітичної роботи, у якому визначити питання, що підлягають з'ясуванню, характер, обсяг досліджуваних матеріалів, методи їх збору, термін, протягом якого робота повинна бути проведена, звідки і які матеріали витребувати, де і коли їх одержати, як вивчити. Така підготовка дозволить переконатися в реальності задуманого аналізу, скласти обґрунтований план другого його етапу, тобто безпосередньо аналізу: визначити осіб, відповідальних за роботу, осіб, які допомагають їм, їхні обов'язки; визначити джерела і періоди систематизації інформації; вжити заходів щодо забезпечення надходження інформації, аналізу з підпорядкованих та інших підрозділів; указати підсумкові заходи, які слід провести по закінченні аналітичної роботи. У результаті вся аналітична робота буде складатися із шести етапів: теоретичного, підготовчого, збору матеріалів, обробки матеріалів, аналізу отриманих даних, написання підсумкового документа.

Важливим підсумком проведення аналізу є видання документів за його результатами. До таких документів, окрім наказів, що у своїй більшості має місце сьогодні, можна віднести: огляди, інформаційні листи, методичні збірники й ін.

Головна вимога до таких документів – викладення інформації, що розширює професійні знання ДІМ, інформує їх про щось нове, раніше невідоме. Дієвість цих документів підвищується в тому випадку, якщо факти, про які говориться в них, наводяться в логічній послідовності. Щоб виконати ці вимоги, підготовку таких документів треба починати зі складання планів, у яких відображати: загальні і безпосередні завдання документа; його основні розділи; структуру; послідовність і етапи підготовки; розподіл досліджуваних матеріалів, використання прикладів; літературних джерел і нормативно-правових актів. Аналіз кращих зразків таких документів показує, що вони, як правило, складаються з трьох частин: 1) опису ситуації, що послужила підставою проведення аналізу; 2) відомостей про інформацію, що характеризує стан справ, причини окремих недоліків, умов, що їм сприяли, із зазначенням винних у цьому осіб; 3) викладу рекомендацій щодо поліпшення роботи.

На завершення розгляду інформаційно-аналітичної роботи в діяльності ДІМ слід зазначити, що на її основі здійснюються управлінські функції, передбачається створення передумов для комплексного вирішення завдань, що стоять перед дільничними інспекторами міліції, надання науково обґрунтованої інформації для ефективного здійснення управлінських функцій. Тому наскільки буде якісним аналіз, настільки й будуть правильними управлінські рішення щодо попередження і недопущення вчинення адміністративних правопорушень та боротьби зі злочинністю.

Список літератури: 1. Организация и методика информационно-аналитической работы в городах, районных органах внутренних дел. Методические рекомендации / Под рук. Н. Н. Иванова. М., 1998. 2. Правовая статистика. М., 1986. 3. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Харків, 1996. 4. Бандурка А. М., Давыденко Л. М. Преступность в Украине: причины и противодействие: Монография. Х., 2003.

Надійшла до редколегії 25.05.07

О. В. Пабат

НАЯВНІСТЬ ДОСТАТНЬОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ ЯК САМОСТІЙНА ГАРАНТІЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Найслабшою ланкою в механізмі забезпечення прав та свобод людини є процесуально-правові норми. Система цих норм характеризується, з одного боку, громіздкою та ускладненою регламентацією порядку дій людини, з іншого – слабким регулюванням порядку і форм діяльності державних органів та їх посадових осіб